Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
TAMARA ĆAPETA
esitatud 30. jaanuaril 2025[1]

Liidetud kohtuasjad C-555/23 ja C-556/23

Makeleio EPE (C-555/23)
Zougla G.R. AE (C-556/23)
versus
Ethniko Symvoulio Radiotileorasis (ESR)

(eelotsusetaotlused, mille on esitanud Symvoulio tis Epikrateias (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu, Kreeka))

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2010/13 – Audiovisuaalmeedia teenuste osutamine – Internetis tegutsevad uudisteportaalid, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid – Inimväärikuse austamine – Ebakvaliteetsete saadete edastamise keeld – Kooskõlalise tõlgendamise põhimõte – Piirid – Seaduses sätestatuse põhimõte

I. Sissejuhatus

1. Pädev riiklik audiovisuaalmeedia teenuste amet määras kahele internetis tegutsevale Kreeka uudisteportaalile trahvi inimväärikust kahjustavate saadete edastamise eest.

2. Need portaalid vaidlustasid neile määratud trahvid Symvoulio tis Epikrateiases (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu, Kreeka), kes on käesolevates kohtuasjades eelotsusetaotluse esitanud kohus, ning väitsid, et asjaomased õigusaktid, millega selliste saadete edastamine on keelatud, ei ole suunatud sellistele internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid.

3. Liikmesriigi menetluste kontekstis tekkis mitu küsimust seoses audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi[2] (edaspidi „audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv“) tõlgendamisega ja kooskõlalise tõlgendamise põhimõtte piiridega.

[1] Algkeel: inglise.

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT 2010, L 95, lk 1), mida on muudetud direktiiviga 2018/1808 (konsolideeritud redaktsioon edaspidi „audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv“).

II. Põhikohtuasjade faktilised asjaolud, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

4. Makeleio ja Zougla (edaspidi „kaebajad põhikohtuasjades“) on internetis tegutsevad Kreeka uudisteportaalid, mis muu hulgas edastavad oma veebisaitidel audiovisuaalseid saateid. Nad ei ole traditsioonilised audiovisuaalmeedia teenuste osutajad, teisisõnu ei saa neid võrrelda telejaamadega, kes edastavad saateid kas neile määratud sagedustel või veebis või teevad mõlemat. Samas edastavad need uudisteportaalid mõnikord avalikkusele saateid, millele on kohaldatav audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv. Viitan sellistele teenuseosutajatele edaspidi kui internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid.

5. Makeleio edastas 29. juunil 2021 saate, milles reporter, kes esitas uudist LGBT+ kogukonna esindajate külastusest Kreeka peaministri kabinetis, kasutas homoseksuaalsete inimeste suhtes halvustavat, solvavat ja mõnitavat keelt, tegi nende seksuaalse sättumuse kohta iroonilisi kommentaare ja kutsus kaudselt üles nendevastastele verbaalsetele ja füüsilistele rünnakutele. Lisaks esitas see reporter korduvalt selgeid viiteid sõnaselgelt nimetatud poliitiliste isikute seksuaalsele sättumusele (edaspidi „esimene kõnealune saade“).

6. Zougla edastas 22. veebruaril 2022 oma veebisaidil ühe sellise raadiojaama saate, mis edastab saateid ka internetis. Viidates kolmandate isikute suhtes pedofiiliasüüdistuses pooleliolevale kriminaalmenetlusele, ründas saatejuht selle saate ajal isiklikult ja ilma tõendeid esitamata teatavaid poliitikategelasi, kasutades nende ees- ja perekonnanime ning esitades mitmeid laimavaid ja solvavaid kommentaare, mis puudutasid nende väidetavalt kalduvust kaitsta pedofiile, pederaste ja nende rolli inimeste edutamisel vastutavatele ametikohtadele, et nad saaksid rahuldada oma seksuaalseid eelistusi (edaspidi „teine kõnealune saade“).

7. Mõlema kõnealuse saate kohta esitati kaebus Ethniko Symvoulio Radiotileorasisele (riiklik raadio- ja televisiooninõukogu, Kreeka; edaspidi „ESR“) ehk sõltumatule Kreeka haldusasutusele, kes teeb järelevalvet audiovisuaalmeedia teenuste turu üle ning reguleerib seda.[3]

8. ESR leidis, et tal on pädevus kahe avalikkusele kättesaadavaks tehtud saate üle, kuna tema hinnangul on nii Makeleio kui ka Zougla audiovisuaalmeedia teenuste osutajad audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi ja seaduse 4779/2021,[4] millega see direktiiv liikmesriigi õigusse üle võeti, tähenduses.

9. ESR määras Makeleiole esimese kõnealuse saate edastamise eest[5] kaks halduskaristust. Esimene karistus 30 000 euro suuruses summas määrati selle eest, et rikutud oli seaduse 4779/2021 artiklis 8 nimetatud keeldu õhutada inimeste suhtes vägivalda või viha nende seksuaalse sättumuse tõttu. Seaduse 4779/2021 nimetatud sättega võeti Kreeka õigusse üle audiovisuaalmeedia teenuste

[3] ESR on riiklik järelevalveasutus audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 30 tähenduses.

[4] Seadus 4779/2021, millega võetakse riigisisesesse õiguskorda üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta direktiiviga (EL) 2018/1808, ning muud kommunikatsiooni- ja teabevaldkonna peasekretäri pädevust käsitlevad sätted (Nomos 4779/2021, Ensomatosi stin ethniki nomothesia tis Odigias (EE) 2010/13 tou Europaikou Koinovouliou kai tou Symvouliou tis 10is Martiou 2010 gia ton syntonismo orismenon nomothetikon, kanonistikon kai dioikitikon diatakseon ton kraton melon schetika me tin parochi ypiresion optikoakoustikon meson, opos echei tropopoiithi me tin Odigia (EE) 2018/1808 tou Europaikou Koinovouliou kai tou Symvouliou tis 14is Noemvriou 2018 kai alles diatakseis armodiotitas tis Genikis Grammateias Epikoinonias kai Enimerosis) (*Kreeka Vabariigi Ametlik Teataja* I/27, 20.2.2021) (edaspidi „seadus 4779/2021“).

[5] Kohtuistungil selgitati, et saade edastati esmalt reaalajas ning seejärel jäi see Makeleio veebisaidile, kus sellele oli võimalik tellimise teel ligi pääseda.

direktiivi artikkel 6. Eelotsusetaotlustest nähtub, et seaduse 4779/2021 artikliga 8 ei võetud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kogu artikli 6 lõiget 1 üle sõna-sõnalt, vaid jäeti välja sissejuhatav fraas, milles viidatakse inimväärikuse kahjustamise keelule üldiselt.[6]

10. Teine karistus, mille suurus oli samuti 30 000 eurot, määrati selle eest, et rikutud oli ebakvaliteetse saate edastamise keeldu. Selline keeld on sätestatud kahes seadusele 4779/2021 eelnenud õigusaktis ehk seaduses 2328/1995 ja presidendi dekreedis 77/2003.[7] Nendes kahes õigusaktis on sõnaselgelt pandud kohustus austada inimese isiku väärtustamist ja isiksust ning keelatud ebakvaliteetse sisuga saadete edastamine. Kohtuistungil selgitas ESR, et nende saadete sisu peeti ebakvaliteetseks just seetõttu, et see kahjustas inimväärikust.

11. ESR määras ka Zouglale teise kõnealuse saate edastamise eest kaks halduskaristust. Esimene halduskaristus summas 80 000 eurot määrati ebakvaliteetse sisu edastamise eest ja teine karistus summas 40 000 eurot määrati inimväärikuse austamise kohustuse rikkumise eest. Mõlemad karistused põhinesid samadel kahel seadusel, mille alusel määrati Makeleiole teine halduskaristus – seadusel 2328/1995 ja presidendi dekreedil 77/2003.

12. Seadus 2328/1995 ja presidendi dekreet 77/2003, mis kujutasid endast määratud karistuste ühe osa õiguslikku alust, ei ole sõnaselgelt kohaldatavad internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid. Siiski asus ESR seisukohale, et riigisisene õigus, milles on sätestatud kohustus austada inimväärikust ja inimese isikut, on isegi juhul, kui need kehtestati enne audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi, kohaldatav „mis tahes audiovisuaalsele materjalile, mis on tehtud üldsusele kättesaadavaks vabalt juurdepääsetavatel veebilehtedel ning millel võib olla neile, kes seda vaatavad, samaväärne mõju nagu traditsioonilise sisu pakkujate poolt samalaadse sisu edastamisel“. Seetõttu peavad liikmesriigi õigusest tulenevad kohustused ESRi hinnangul kohalduma ka internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid, olgugi et viimatinimetatud ei ole asjaomaste liikmesriigi õigusaktide sõnastuses sõnaselgelt välja toodud.

13. Kaebajad põhikohtuasjades esitasid Symvoulio tis Epikrateiasele (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kaks eraldi kaebust ESRi otsuste tühistamiseks. Kaebajad väidavad, et neid ei tohi karistada inimväärikuse austamise kohustuse rikkumise eest ja ebakvaliteetse saate edastamise eest, kuna riigisisesed õigusnormid, milles selline kohustus on sätestatud, ei ole kohaldatavad internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid.

14. Euroopa Kohtu menetluses olevast toimikust ei nähtu, et kaebajad vaidlustaksid kõnealuste saadete kirjelduse, mille kohaselt need kahjustavad inimväärikust või on ebakvaliteetsed. Pigem vaidlustavad nad selle, et inimväärikuse mittekahjustamise kohustust sisaldavad Kreeka õigusnormid on neile *kohaldatavad*.

[6] Mõlema eelotsusetaotluse II lisa kohaselt on seaduse 4779/2021 artiklis 8 sätestatud: „Audiovisuaalmeedia teenused ei tohi sisaldada vägivallale või vihkamisele õhutamist, mis on suunatud isikute rühma või rühmaliikme vastu rassi, nahavärvi, rahvusliku või etnilise päritolu, põlvnemise, usu, puude, seksuaalse sättumuse, identiteedi või sootunnuste alusel.“

[7] Eelotsusetaotlustes on viidatud seaduse 2328/1995 eratelevisiooni ja kohalike raadiojaamade õigusliku staatuse korra, ringhäälinguturu reguleerimise ja muude sätete kohta (Nomos 2328/1995, nomiko kathestos tis idiotikis tileorasis kai tis topikis radiofonias, rythmisi thematon tis radiotileoptikis agoras kai alles diatakseis) (*Kreeka Vabariigi Ametlik Teataja* I/159, 3.8.1995) (edaspidi „seadus 2328/1995“) artikli 1 lõikele 1 ning presidendi dekreedi 77/2003 uudistesaadete ning muude ajakirjandus- ja poliitikaülekannete eetikakoodeksi kohta (Proedriko diatagma 77/2003, kodikas deontologias eidiseografikon kai allon dimosiografikon kai politikon ekpompon) (*Kreeka Vabariigi Ametlik Teataja* I/75, 28.3.2003) (edaspidi „presidendi dekreet 77/2003“) artikli 2 lõikele 1, artiklile 4 ja artikli 9 lõikele 2.

15. Symvoulio tis Epikrateiase (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kohtukoosseis on eri seisukohtadel seoses sellega, kas riigisisestes õigusnormides on keeld kahjustada inimväärikust ja edastada ebakvaliteetseid saateid pandud ka internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid. Ühelt poolt leiab enamus, et asjaomased liikmesriigi õigusaktid ei ole selgelt ja ühemõtteliselt seotud selliste internetis tegutsevate uudisteportaalidega, kes muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid. Enamuse arvates ei oleks riiklik järelevalveasutus seetõttu tohtinud kohaldada liikmesriigi õigust analoogia alusel ja määrata kaebajatele kõnealuseid karistusi.

16. Teiselt poolt leiab Symvoulio tis Epikrateiase (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kohtukoosseisu vähemus, et Kreeka õigus, sealhulgas Kreeka põhiseaduse (Syntagma tis Elladas) artikli 15 lõige 2,[8] käsitleb mis tahes saadete edastamist edastamise viisist olenemata ning hõlmab seega ka internetis tegutsevaid uudisteportaale, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid. Seega on see vähemus seisukohal, et kehtivas Kreeka õiguses juba kehtib inimväärikuse kahjustamise keeld sellistele edastajatele nagu Makeleio ja Zougla. Vähemuse hinnangul kehtestas riiklik järelevalveasutus kõnealused karistused seega õiguspäraselt.

17. Sellest lahkarvamusest hoolimata leiab Symvoulio tis Epikrateias (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) üksmeelselt, et üks audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eesmärk on tagada inimväärikuse austamine ning takistada ebakvaliteetsete saadete edastamist, mis on kõne all neis kahes kohtuasjas. Siiski soovib see kohus Euroopa Kohtult kinnitust, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi selline tõlgendus on õige.

18. Peale selle leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, vähemalt kohtukoosseisu enamus, et isegi kui inimväärikuse kahjustamise keeld on audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eesmärk ja kuulub selle kohaldamisalasse, ei saa kõnealuseid karistusi määrata internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid, pelgalt liikmesriigi õiguse audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga kooskõlalisele tõlgendamisele tuginedes. Selle välistab seaduses sätestatuse põhimõte, mis on väljendatud maksiimis *nullum crimen, nulla poena sine lege*.

19. Neil asjaoludel otsustas Symvoulio tis Epikrateias (Kreeka kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi [2010/13], mida on muudetud [direktiiviga 2018/1808], eesmärkide hulka ning järelikult direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad a) inimväärikuse ja inimese isiku väärtustamise austamise ja kaitse tagamine ning b) televisiooniteenuste osutajate poolt sobimatu sisu edastamise takistamine ja eelkõige sellise sisu edastamise takistamine, mis vastab oma omaduste poolest käesolevas kohtuasjas kaebajast äriühingu edastatud sisule?

[8] Kreeka põhiseaduse artiklis 14 on käsitletud sõna- ja ajakirjandusvabadust. Selle artikli 15 lõikes 1 on sätestatud, et „eelmises artiklis sisalduvaid ajakirjanduse kaitse sätteid ei kohaldata filmidele, helisalvestistele, raadiole, televisioonile või muule samalaadsele meediumile, mida kasutatakse kõne või kujutiste edastamiseks“.
Kreeka põhiseaduse artikli 15 lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:
„Raadio ja televisioon on riigi otsese kontrolli all. Kontroll ja halduskaristuste määramine on seaduses sätestatud korras sõltumatu asutuse riikliku raadio- ja televisiooninõukogu ainupädevuses. Riigi otsese kontrolli, mis võib esineda ka eelneva loa nõude vormis, eesmärk on edastada võrdsetel tingimustel teavet ja uudistesaateid, samuti kirjandus- ja kunstiteoseid, tagada raadio ja televisiooni sotsiaalsest ülesandest ning riigi kultuurilisest arengust tulenevalt programmide kvaliteetne tase, samuti austada inimese väärtust ning kaitsta lapsi ja noori.“

2. Kui a) kohustus austada ja kaitsta inimväärikust ja inimese isiku väärtust ning/või b) keeld edastada sobimatut sisu ja eelkõige vaidlusaluse saate omadustega sisu kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse, siis kas direktiivi artikli 4 lõikega 1 koostoimes võrdse kohtlemise põhimõttega, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 20 ja 21, on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille alusel kehtestatakse kõnealused kohustused kõikidele televisiooniteenuste osutajatele, välja arvatud nendele, kes edastavad teleülekandeid ainult interneti kaudu?

3. Kui esimesele kahele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas riigi reguleeriv asutus peab direktiivi tõhususe tagamiseks kohaldama riigisisese õiguse norme, millega kõnealused kohustused kehtestatakse vahet tegemata kõikidele televisiooniteenuste osutajatele, olgugi et riigisiseses õiguses on ette nähtud kohustused ja vastavad karistused kõikidele teistele televisiooniteenuste osutajatele, kuid mitte nendele, kes levitavad oma sisu üksnes interneti vahendusel? Või kas kõnealuseid kohustusi rikkuvale internetis edastatud telesaatele halduskaristuste kehtestamine, mille puhul tõlgendatakse liikmesriigi õigusnorme laialt või kohaldatakse neid analoogia alusel, on vastuolus süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttega, mis on ette nähtud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 49 lõike 1 esimeses lauses, koostoimes õiguskindluse põhimõttega?

4. Kui esimesele eelotsuse küsimusele vastatakse eitavalt ja kui leitakse, et a) kohustus austada ja kaitsta inimväärikust ja inimese isiku väärtustamist ning/või b) keeld edastada sobimatut sisu (ja eelkõige niisugust sisu, nagu on kõnealusel saatel) ei kuulu direktiivi kohaldamisalasse artikli 4 lõike 1 tähenduses, juhul kui liikmesriigi õigusaktid kehtestavad haldussanktsioonide ähvardusel need kohustused maapealse ringhäälingu, satelliitvõrkude või lairiba kaudu televisiooniteenuste osutajatele, kuid ei sisalda samaväärseid norme internetis televisiooniteenuste osutajate kohta, siis kas direktiivi 2010/13 hetkel kehtivat artikli 2 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi pädev asutus peab võrdse kohtlemise põhimõttele tuginedes kaaluma võimalust kehtestada viidatud õigusnormide rikkumise eest halduskaristusi ka internetis telesaadete edastamise puhul?

5. Kui neljandale küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas riigi reguleeriva asutuse kohustus, mis põhineb liikmesriigi õiguse eeltoodud tõlgendusel, mis on kooskõlas liidu õigusega ning eelkõige direktiivi viidatud sätetega, mille kohaselt tuleb neid kohustusi kehtestavaid riigisisese õiguse norme kohaldada vahet tegemata kõikidele televisiooniteenustele nende edastamisviisist olenemata, on kooskõlas *nullum crimen, nulla poena sine lege certa* põhimõtte ning õiguskindluse põhimõttega, arvestades et riigisiseses õiguses kõikidele teistele televisiooniteenuste osutajatele ette nähtud kohustusi ei kohaldata internetitelevisioonile?

20. Euroopa Kohtule esitasid kirjalikud seisukohad Makeleio, ESR, Kreeka ja Rootsi valitsus ning Euroopa Komisjon.

21. Kohtuistung peeti 16. oktoobril 2024 ning seal esitasid Makeleio, ESR, Kreeka ja Rootsi valitsus ning komisjon suulised seisukohad.

III. Õiguslik analüüs

A. Sissejuhatavad küsimused

1. Kas selliseid veebisaite nagu Makeleio ja Zougla saab käsitada audiovisuaalmeedia teenuste osutajatena?

22. Esmalt tuleb kindlaks teha, kas Makeleiot ja Zouglat saab seoses saadetega, mille eest neile karistused määrati, käsitada audiovisuaalmeedia teenuste osutajatena, kes kuuluvad audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kohaldamisalasse.

23. Minu hinnangul tuleneb sellele küsimusele selgelt jaatav vastus kohtuotsusest New Media Online.[9] See kohtuotsus tehti enne audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi muutmist 2018. aastal. Siiski on see tänini asjakohane, eriti kuna mõned selles kohtuotsuses tehtud järeldused lisati lausa audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi 2018. aasta redaktsiooni.

24. See kohtuasi käsitles teenust, mida osutas äriühing, kes sarnaselt kaebajatega käesolevates kohtuasjades haldab veebiajalehte. Kuid peale peamise teenuse pakkus see äriühing ka lühivideoid, mis vastasid uudistest võetud lühikestele lõikudele ja mida n-ö klassikalises televisioonis sellises vormis ei esine. Need videod ei olnud seotud nendes veebiajalehtedes edastatavate uudistega.

25. Neil asjaoludel asus Euroopa Kohus esmalt seisukohale, et „mõistet „saade“ direktiivi 2010/13 artikli 1 lõike 1 punkti b tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab kohalikest uudistest, spordi- või meelelahutusuudistest võetud lühikestele lõikudele vastavate lühivideote kättesaadavaks tegemist ajalehe veebisaidi alamdomeenil“.[10]

26. Pärast 2018. aasta muudatusi jäi mõiste „saade“ määratlus audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 1 lõike 1 punktis b samaks. Selles on sätestatud:

„„saade“ – heliga või helita liikuvate kujutiste kogum, mis olenemata selle pikkusest moodustab meediateenuse osutaja koostatud kava või kataloogi raames eraldi elemendi, sealhulgas pikad mängufilmid, videoklipid, spordisündmuste ülekanded, komöödiasarjad, dokumentaalfilmid, lastesaated ja algupärane draama“.

27. Kohtuotsuses New Media Online leidis Euroopa Kohus ka seda, et selline saade kujutab endast audiovisuaalmeedia teenust audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 1 lõike 1 punkti a alapunkti i mõistes, isegi kui äriühingu peamine tegevusala on veebiajalehtede pakkumine, juhul kui sellist saadet saab eristada äriühingu pakutavatest uudistest.[11]

28. Seega muudeti selle kohtupraktika arvessevõtmiseks audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 1 lõike 1 punkti a alapunkti i, milles on määratletud audiovisuaalmeedia teenuste tähendus, ja see on nüüd sõnastatud järgmiselt:

„a) „audiovisuaalmeedia teenus“ –

9 21. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus New Media Online (C-347/14, EU:C:2015:709, edaspidi „kohtuotsus New Media Online“).

10 Kohtuotsus New Media Online, punkt 24.

11 Kohtuotsus New Media Online, punktid 26, 28 ja 33.

i) teenus Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 56 ja 57 määratletud tähenduses, kui teenuse või selle eristatava osa peamine eesmärk on pakkuda direktiivi 2002/21/EÜ artikli 2 punktis a määratletud elektroonilise side võrgu kaudu meediateenuse osutaja toimetusvastutuse all üldsusele teavituslikke, meelelahutuslikke või hariduslikke saateid; selline audiovisuaalmeedia teenus on kas käesoleva lõike punktis e määratletud teleülekanne või käesoleva lõike punktis g määratletud tellitav audiovisuaalmeedia teenus“.

29. Eeltoodut arvestades ei ole minu hinnangul mingit kahtlust, et veebisaidid, mis ei ole tavapärased telejaamad, kuuluvad audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kohaldamisalasse, kui nad edastavad saateid audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 1 lõike 1 punkti a alapunkti i tähenduses kas peamise teenusena või mõne muu osutatava teenuse eristatava osana.

30. Makeleio ja Zougla avaldatud videod ei tundu olevat seotud nende veebisaitidel olevate uudistega. Seetõttu näib, et käesolevates kohtuasjades kõne all olevad saated kuuluvad audiovisuaalmeedia teenuse määratluse alla.

31. Kohtuistungil väitis Makeleio, et tal ei olnud kõnealuse saate üle toimetusvastutust.

32. Euroopa Kohtu hinnangul tuleb seda mõista nii, et „liikmesriigis asutatud füüsilisel või juriidilisel isikul [on] […] toimetusvastutus […], kui ta valib selle kanali saated ja otsustab nende saatekavasse paigutamise üle“. [12] See kajastub ka audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 1 lõike 1 punktis c esitatud mõiste „toimetusvastutus“ määratluses. [13]

33. Eelotsusemenetluses Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelises pädevuse jaotuses on faktiliste asjaolude kindlakstegemine liikmesriigi kohtu ülesanne. Põhimõtteliselt on Euroopa Kohus seotud kohtuasja faktiliste asjaolude ja kohaldatavate liikmesriigi õigusnormide kirjeldusega, nii nagu selle on esitanud eelotsusetaotluse esitanud kohus. [14]

34. Sellega seoses on asjakohane, et eelotsusetaotlustes võttis eelotsusetaotluse esitanud kohus arvesse audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi ja kohtuotsust New Media Online ning asus üksmeelselt seisukohale, et seoses saadetega, mille edastamise eest neile trahvid määrati, on mõlemad kaebajad audiovisuaalmeedia teenuste osutajad audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi mõistes.

35. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda küll lõplikult kinnitama, kuid eeltoodust tulenevalt tundub, et põhikohtuasjade asjaolud kuuluvad audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi 2018. aastal muudetud redaktsiooni kohaldamisalasse.

2. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu koosseisu liikmete eriarvamused

36. Nagu selgitatud, on kõrgeima halduskohtuna tegutseva riiginõukogu eelotsusetaotluse esitanud koja kohtukoosseisu liikmed eriarvamusel küsimuses, kuidas tõlgendada Kreeka õigust seoses käesolevate kohtuasjadega (vt käesoleva ettepaneku punktid 15 ja 16).

[12] Vt selle kohta 4. juuli 2019. aasta kohtuotsus Baltic Media Alliance (C-622/17, EU:C:2019:566, punkt 41).

[13] Käesolevas kohtuasjas kinnitas Makeleio, kui temalt kohtuistungil selle kohta küsiti, et Makeleio töötaja valis audiovisuaalmeedia teenused välja ja korraldas neid selle äriühingu järelevalve all.

[14] Vt selle kohta 16. märtsi 1978. aasta kohtuotsus Oehlschläger (104/77, EU:C:1978:69, punkt 4) ja 31. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Puig Gordi jt (C-158/21, EU:C:2023:57, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

37. Ühelt poolt on enamus seisukohal, et Kreeka õigusaktides ei ole internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid, kehtestatud üldist inimväärikuse kahjustamise ega ebakvaliteetsete saadete edastamise keeldu. Teiselt poolt leiab vähemus, et kehtivas Kreeka õiguses on sellistele internetisaadete edastajatele pandud sellised kohustused.

38. Sellega seoses tuleb meenutada, et eelotsusemenetluse pädevuse jaotuse kohaselt ei ole Euroopa Kohtul liikmesriigi õiguse tõlgendamise pädevust. Euroopa Kohus tohib tõlgendada üksnes asjasse puutuvaid Euroopa Liidu õigusnorme.[15] Kui kõne all on direktiivid, nagu on olukord käesolevates kohtuasjades, saab Euroopa Kohus selgitada, milliseid kohustusi peavad liikmesriigid direktiivi kohaselt oma õigussubjektide suhtes rakendusaktide vastuvõtmisega kehtestama.

39. Selle, kas liikmesriigis kehtestatud rakendusaktis on direktiiv võetud üle õigesti või mitte, peab seega otsustama eelotsusetaotluse esitanud kohus. Sellega seoses ei ole Euroopa Kohtul käesolevates kohtuasjades võimalik lahendada kõrgeima halduskohtuna tegutseva riiginõukogu eelotsusetaotluse esitanud koja enamuse ja vähemuse vahelist eriarvamust.

40. Ometi tasub meenutada, et ELTL artikli 288 kolmanda lõigu järgi on direktiiv saavutatava tulemuse seisukohalt küll siduv iga liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, kuid jätab nimetatud tulemuse saavutamiseks vormi ja meetodite valiku selle riigi ametiasutustele.

41. Seega ei tähenda direktiivi rakendusakti vastuvõtmine tingimata seda, et tuleb vastu võtta õigusakt, mille konkreetne eesmärk on võtta üle teatav direktiiv.

42. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et „teatavate üldpõhimõtete või üldnormide olemasolu võib muuta täiendavate õiguslike erimeetmete kaudu ülevõtmise üleliigseks, kuid seda siiski tingimusel, et need normid tagavad ka tegelikkuses selle direktiivi täieulatusliku kohaldamise, ja juhul, kui direktiivi asjasse puutuva sätte eesmärk on eraõiguslikele isikutele õiguste andmine, peab nendest põhimõtetest tulenev õiguslik raamistik olema piisavalt täpne ja selge ning isikutel, kellele see on suunatud, peab olema võimalus saada kõigist oma õigustest teadlikuks ja vajaduse korral nendele riigisiseses kohtus tugineda“.[16]

43. Eeltoodust järeldub, et „selleks, et teha kindlaks, kas riigisisesed õigusnormid rakendavad piisavalt konkreetsest direktiivist tulenevaid kohustusi, tuleb arvesse võtta mitte ainult õigusnorme, mis on konkreetselt vastu võetud selle direktiivi ülevõtmiseks, vaid ka kõiki olemasolevaid ja kohaldatavaid õigusnorme kogumis“.[17]

44. Seetõttu võib enne direktiivi vastuvõtmist kehtinud õigusnorme või liikmesriigi põhiseaduses sätestatud õigusnorme tõlgendada direktiivi ülevõtmiseks piisavana, tingimusel et õigussubjektidel on võimalus piisava kindlusega veenduda, et neil on selle direktiiviga kehtestatud õigused või kohustused. Samamoodi võidakse kehtivaid õigusnorme lihtsalt täiendada uue õigusaktiga selles osas, mida kehtivad õigusnormid veel ei hõlma. Seega oleneb direktiivide ülevõtmise õige tehnika iga liikmesriigi konkreetsetest õigusloomemeetoditest.

[15] Vt selle kohta 1. detsembri 1965. aasta kohtuotsus Dekker (33/65, EU:C:1965:118, punkt 904) ning 26. oktoobri 2023. aasta kohtuotsus EDP – Energias de Portugal jt (C-331/21, EU:C:2023:812, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

[16] Vt selle kohta 10. juuni 2021. aasta kohtuotsus Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg) (C-303/20, EU:C:2021:479, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

[17] 10. juuni 2021. aasta kohtuotsus Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg) (C-303/20, EU:C:2021:479, punkt 35).

45. Seda, kas seadusega 4779/2021, millega võeti Kreeka õigusse üle audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv, üksnes täiendati audiovisuaalmeedia teenuseid reguleerivate Kreeka õigusaktide keerukat võrgustikku[18] ning kehtestati vaid sellised õigusnormid, mida polnud varem olemas (nagu väitsid kohtuistungil ERS ja Kreeka valitsus), saab otsustada üksnes liikmesriigi kohus.

46. Eeltoodut arvestades võib esimest ja teist eelotsuse küsimust tõlgendada nii, et neis palutakse Euroopa Kohtul selgitada, millised audiovisuaalmeedia teenuste osutajate kohustused tuleb liikmesriikidel oma õigussüsteemis kehtestada, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv nõuetekohaselt üle võtta. See võimaldab eelotsusetaotluse esitanud kohtul otsustada, kas see direktiiv võeti liikmesriigi õigusse üle õigesti.

47. Seejärel küsitakse kolmandas eelotsuse küsimuses, kas juhul, kui audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv ei ole liikmesriigi õigusse tervikuna üle võetud, peab liikmesriigi kohus käesolevates kohtuasjades tõlgendama kehtivat liikmesriigi õigust selliselt, et saaks saavutada direktiiviga nõutud tulemuse. Käesolevates kohtuasjades kujutab see tulemus endast inimväärikuse kahjustamise keelu kohaldamist kõigile audiovisuaalmeedia teenuste osutajatele, sealhulgas internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid. Eelkõige soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus selle küsimusega teada, kas kooskõlalise tõlgendamise kohustuse piir tuleb ette juhul, kui selle tulemusena kehtestataks üksikisikule kohustus, mille rikkumise korral võidakse mõista kriminaalkaristus.

48. Nagu edaspidi näitan, ei ole nendele küsimustele antavaid vastuseid arvestades vaja neljandale ja viiendale küsimusele vastata.

B. Vastused esitatud küsimustele

1. Esimene küsimus: audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi reguleerimisala

49. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult kinnitust, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eesmärk ja seega reguleerimisala hõlmab a) inimväärikuse kahjustamise keeldu ja b) ebakvaliteetse sisuga saadete keeldu.

50. Sellega seoses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 6 lõike 1 tõlgendamist.

51. Nimetatud säte on sõnastatud järgmiselt:

„1. Ilma et see piiraks liikmesriikide kohustust austada ja kaitsta inimväärikust, tagavad liikmesriigid asjakohaste meetmetega, et nende jurisdiktsiooni alla kuuluvate meediateenuse osutajate pakutavad audiovisuaalmeedia teenused ei sisalda:

a) vägivallale või vihkamisele õhutamist, mis on suunatud isikute rühma või rühmaliikme vastu harta artiklis 21 osutatud alustel;

[18] Kohtuistungil selgitas Kreeka valitsus, et audiovisuaalmeedia teenuseid puudutavate liikmesriigi õigusaktide arvukaid kihte tuleb tõlgendada ajaloolises kontekstis, võttes arvesse esmalt uut põhiseadust, avalik-õigusliku televisiooni esimest erastamist, seejärel laienemist tasulistesse teleülekandeteenustesse, analoogtelevisiooni asendanud digitaalse televisiooni saabumist ning tellitavaid audiovisuaalmeedia teenuseid. Peale juba viidatud kolme õigusakti on eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates kohtuasjades asjakohased ka teised Kreeka õigusaktid, millele on viidatud eelotsusetaotlustes.

b) avalikku üleskutset panna toime terroriakt direktiivi (EL) 2017/541 artikli 5 tähenduses.“

a) Inimväärikuse kahjustamise keeld

52. Esiteks tekib küsimus, mida tähendab audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 6 lõike 1 sissejuhatav fraas: „[i]lma et see piiraks liikmesriikide kohustust austada ja kaitsta inimväärikust“. Kas seda fraasi tuleb tõlgendada nii, et selle kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama audiovisuaalmeedia teenuste osutajatele üldise keelu kahjustada oma saadetes inimväärikust? Teise võimalusena, kas liikmesriigid peavad audiovisuaalmeedia teenuste osutajatele kehtestama üksnes need kaks konkreetset kohustust, mis on väljendatud selle artikli punktides a ja b?

53. Komisjoni ettepanekus direktiivi 2018/1808 kohta seda sissejuhatavat fraasi ei olnud. [19]

54. Kohtuistungil selgitas komisjon, et see fraas tulenes kompromissist, mille pooled olid Euroopa Parlament, kes nõudis, et inimväärikuse kahjustamise üldine keeld oleks sõnaselgelt sisse pandud, ja Euroopa Liidu Nõukogu, kes oli audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi sellise üldise sõnastuse lisamise vastu.

55. Ainuke kättesaadav dokument, mis kuulub selle direktiivi seadusandlikku kujunemislukku, võimaldab Euroopa Kohtul üksnes kinnitada, et selle fraasiga olid muudetud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi vastuvõtmiseni viinud seadusandlikus protsessis esimesel lugemisel nõus nii parlament kui ka nõukogu. [20] Kuid kättesaadavates dokumentides, milles on jäädvustatud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi seadusandlik kujunemislugu, ei väljendata ei põhjuseid, miks tahtis parlament lisada direktiivi teksti sõnaselgelt inimväärikuse kahjustamise üldise keelu, ega (mis veelgi tähtsam) põhjuseid, miks oli nõukogu selle lahenduse vastu.

56. Seega, nagu komisjon kohtuistungil möönis, on vähemalt kaks võimalikku tõlgendust. Ühelt poolt võib audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 6 lõiget 1 tõlgendada nii, et sellega ei kehtestata üldist kohustust keelata inimväärikuse kahjustamine, vaid üksnes kaks konkreetset kohustust (vihkamisele ja vägivallale õhutamine (artikli 6 lõike 1 punkt a) ja terrorismile õhutamine (artikli 6 lõike 1 punkt b)). Teisalt võib sama sätet tõlgendada nii, et sellega kehtestatakse *koos* eelnimetatud konkreetsete kohustustega ka üldine kohustus hoiduda inimväärikuse kahjustamisest.

57. Kohtuistungil eelistas komisjon esimest tõlgendust, mille kohaselt ei sisalda audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv üldist inimväärikuse kahjustamise keeldu, mida tuleb kohaldada audiovisuaalmeedia teenuste osutajatele. Samas oli ta seisukohal, et konkreetsed kohustused keelata sisu, mis õhutab vägivallale, vihkamisele või terrorismile, väljendavad nõuet austada inimväärikust.

[19] Euroopa Komisjon, „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta, et võtta arvesse muutuvat turuolukorda“, COM(2016) 287 final. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikkel 6 on algses, 2010. aasta redaktsioonis sõnastatud järgnevalt: „Liikmesriigid tagavad asjakohaste meetmetega, et nende jurisdiktsiooni alla kuuluvate meediateenuse osutajate osutatavad audiovisuaalmeedia teenused ei sisalda vihkamisele õhutamist soo, rassilise või etnilise päritolu või usutunnistuse alusel.“ Seega ei sisaldanud ka see mingeid viiteid üldisele keelule edastada saateid, mis kahjustavad inimväärikust.

[20] Euroopa Liidu Nõukogu, „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta, et võtta arvesse muutuvat turuolukorda – Euroopa Parlamendi esimese lugemise tulemus (Strasbourg, 1.–4. oktoober 2018)“, (ST 12689 2018 INIT), lk 62. Sama fraas oli ka direktiivi 2018/1808 põhjenduses 60.

58. Seevastu kõik teised käesolevas menetluses osalejad (Makeleio, ESR ning Kreeka ja Rootsi valitsus) leidsid üksmeelselt, et inimväärikuse austamise ja kaitse tagamine on audiovisuaalmeedia teenuste direktiivist tulenev kohustus. Samal seisukohal on ka eelotsusetaotluse esitanud kohus.

59. Soovitan Euroopa Kohtul toetada audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 6 lõike 1 sissejuhatava osa sellist tõlgendust, mille kohaselt peavad liikmesriigid oma õigusaktides sätestama inimväärikust kahjustavate saadete üldise keelu.

60. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eesmärk ning selle artikli 6 lõike 1 õiguslik kontekst, sealhulgas teised direktiivi sätted ning laiem liidu ja rahvusvaheline õigus toetavad kõik artikli 6 lõike 1 sissejuhatava fraasi sellist tõlgendust, mille kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et audiovisuaalmeedia teenuste osutajad austavad üldist kohustust hoiduda oma saadetes inimväärikuse kahjustamisest.

61. Muu hulgas on audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eesmärk võimaldada audiovisuaalmeedia teenuste siseturu toimimist, tagades ühtlasi üldist huvi pakkuvate eesmärkide kaitse kõrgel tasemel.[21] Sellega seoses tugineb see päritoluriigi põhimõttele, mille kohaselt peab see liikmesriik, kelle õigusruumis audiovisuaalmeedia teenuste osutajad on asutatud, tagama, et nad järgiksid norme, mille see liikmesriik kehtestab avalikkusele suunatud audiovisuaalmeedia teenustele.[22] Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis on kehtestatud minimaalsed reeglid,[23] mida peavad järgima kõik audiovisuaalmeedia teenuste osutajad („selle direktiiviga koordineeritud valdkondades“). Sellest tulenevalt on võimalik panna kõigile liikmesriikidele kohustus võimaldada teiste liikmesriikide teenuseosutajate edastatud audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvate saadete piiriülest vastuvõttu. Põhimõtteliselt ei saa mitte ükski liikmesriik kehtestada mingeid piiranguid põhjustel, mis kuuluvad direktiiviga koordineeritud valdkondade alla.[24]

62. Seega kehtestatakse direktiiviga audiovisuaalmeedia teenuste osutajatele ühtsed nõuded, mis suurendavad vastastikust usaldust liikmesriikide vahel ja ilma milleta neil oleks keeruline lubada audiovisuaalmeedia teenuste piiriülest osutamist ilma eelneva kontrolli ja tegevusloata. Nende nõuete seas on Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) sätestatud põhiõiguste austamine,[25] sealhulgas inimväärikuse austamine, mis on väljendatud selle avaartiklis.

63. Mis puudutab audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi sõnastust lisaks artikli 6 lõike 1 sissejuhatavale fraasile, siis on selle põhjendustes 59, 60 ja 104 viidatud inimväärikuse kaitsele kui väärtusele, mida audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv peab tagama. Sellest tuleneb, et isegi kui harta endaga ei saa panna liikmesriikidele kohustusi, sisaldab audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv nende nõuete seas, mida liikmesriigid peavad täitma, et audiovisuaalmeedia teenuste valdkonna siseturg saaks õigesti toimida, selgelt kohustust austada inimväärikust.[26]

[21] Vt audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi põhjendus 104.

[22] Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 2 lõige 1.

[23] Vt 22. septembri 2011. aasta kohtuotsus Mesopotamia Broadcast ja Roj TV (C-244/10 ja C-245/10, EU:C:2011:607, punkt 34) ning 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus Sky Italia (C-234/12, EU:C:2013:496, edaspidi „kohtuotsus Sky Italia“, punkt 12).

[24] Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikkel 3.

[25] Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi põhjendus 16.

[26] Võttes arvesse selliseid asjaolusid nagu põhikohtuasjades võib lisada, et nõukogu võttis 1998. aastal vastu 24. septembri 1998. aasta soovituse 98/560/EÜ, mis käsitleb Euroopa audiovisuaal- ja teabeteenuste sektori konkurentsivõime suurendamist riiklike raamistike edendamise teel, mille eesmärk on saavutada võrreldav ja tõhus alaealiste ja inimväärikuse kaitse (EÜT 1998, L 270, lk 48).

64. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi põhjenduses 3 on viidatud piiriülese televisiooni Euroopa konventsioonile, mille Euroopa Nõukogu võttis vastu 5. mail 1989.[27] See konventsioon, millele Euroopa Kohus on audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi tõlgendamisel juba varem tuginenud,[28] sisaldab artiklit 7 „Ringhäälinguorganisatsiooni kohustused“, milles on sätestatud, et „[i]nimväärikust ja teiste isikute põhiõigusi tuleb arvestada programmi kõigi osade esitamise ja sisu puhul“.

65. Veelgi olulisem on asjaolu, et inimväärikus on selline väärtus, mis on välja toodud ELL artiklis 2 – selles sättes on loetletud väärtused, millel Euroopa Liit rajaneb.[29] Selles on sätestatud, et need on liikmesriikide ühised väärtused.

66. Peale selle on kõik Euroopa Liidu liikmesriigid ka Euroopa inimõiguste konventsiooni (EIÕK) osalised. Isegi kui selles konventsioonis ei ole ühtegi sõnaselget sätet, milles nõutaks inimväärikuse austamist, tuleneb Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktikast, et EIÕK põhilisim olemus on inimväärikuse ja inimvabaduse austamine.[30]

67. Inimväärikuse keskset tähtsust rõhutavad ka arvukad rahvusvahelised õigusaktid. Piisab sellest, kui mainida 1948. aasta ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni, mille preambulis ja artiklis 1 on viidatud inimväärikuse mõistele.

68. Eeltoodust järelduvalt tuleb audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 6 lõike 1 sissejuhatavat fraasi loogiliselt tõlgendada nii, et selles lihtsalt korratakse liikmesriikide juba olemasolevat kohustust. Selles kohaldatakse liikmesriikide üldist kohustust inimväärikust austada ja kaitsta lihtsalt audiovisuaalmeedia teenustele, väljendades selgelt, et liikmesriigid peavad audiovisuaalmeedia teenuseid reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel kehtestama teenuseosutajatele selle kohustuse.[31]

69. Sel põhjusel vastan esimese küsimuse esimesele osale nii, et minu arvates peaks Euroopa Kohus asuma seisukohale, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 6 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama oma audiovisuaalmeedia teenuseid reguleerivates õigusaktides audiovisuaalmeedia teenuste osutajatele üldise keelu kahjustada oma saadetes inimväärikust.

b) Ebakvaliteetse sisu keeld

70. Teiseks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimeses küsimuses ka seda, kas audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis on nõutud, et liikmesriigid keelaksid ära ebakvaliteetsed saated. Tundub, et seda küsides pidas eelotsusetaotluse esitanud kohus silmas selliseid saateid nagu kaks kõnealust saadet, mis kahjustavad inimväärikust.

[27] Euroopa lepingute seeria, nr 132.

[28] Vt selle kohta 2. juuni 2005. aasta kohtuotsus Mediakabel (C-89/04, EU:C:2005:348, punkt 41), milles tõlgendati audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eelkäijaid ehk direktiive 89/552 ja 98/34/EÜ, ning 4. juuli 2019. aasta kohtuotsus Baltic Media Alliance (C-622/17, EU:C:2019:566, punktid 69 ja 70).

[29] Euroopa Kohus on ELL artikli 2 tähtsust rõhutanud korduvalt, sealhulgas 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsuses Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punktid 30 ja 32). 16. veebruari 2022. aasta kohtuotsuses Ungari *vs.* parlament ja nõukogu (C-156/21, EU:C:2022:97, punkt 232) asus Euroopa Kohus seisukohale, et „on oluline tähele panna, et ELL artiklis 2 ei ole sõnastatud pelgalt poliitilist laadi suuniseid või kavatsusi, vaid seal on nimetatud väärtused, mis on […] osa liidu kui ühise õiguskorra identiteedist ning need väärtused realiseeruvad põhimõtetes, mis kätkevad endas liikmesriikide jaoks õiguslikult siduvaid kohustusi.“

[30] Vt nt EIK 22. novembri 1995. aasta otsus S. W. *vs.* Ühendkuningriik (CE:ECHR:1995:1122JUD002016692, punkt 44); 29. aprilli 2002. aasta otsus Pretty *vs.* Ühendkuningriik (CE:ECHR:2002:0429JUD000234602, punkt 65) ja 25. juuni 2024. aasta otsus Ukraina *vs.* Venemaa (*re* Krimm), (CE:ECHR:2024:0625JUD002095814, punkt 1290).

[31] Tõepoolest, nagu kohtujurist Trstenjak on oma ettepanekus liidetud kohtuasjades NS (C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:610, punkt 112) elegantselt väljendanud, tuleb inimväärikust nii „austada“ kui ka „kaitsta“.

71. Leian, nagu väitis kohtuistungil ka Rootsi valitsus, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv ei reguleeri saadete sisu nende kvaliteedi aspektist.

72. Siiski võib ühtlasi öelda, et inimväärikuse kahjustamise keeld mõjutab saadete sisu, kuna sisu ei tohi kahjustada inimväärikust, ja et selles mõttes sekkub audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv saadete sisusse. Kui aga nõue, et saade ei tohi kahjustada inimväärikust ja peab järgima muid kohustusi, mis on audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kooskõlastatud reeglite alusel kehtestatud, kõrvale jätta, siis muul moel see õigusakt saate sisusse ei sekku.

73. Kokkuvõttes kuulub liikmesriigi õigusakt, mis võimaldab määrata karistust audiovisuaalmeedia teenuste osutajatele, kelle saated kahjustavad inimväärikuse väärtust, audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kohaldamisalasse.

74. Seevastu liikmesriigi õigusakt, milles on sätestatud karistus lihtsalt ebakvaliteetsete saadete eest, direktiivi koordineeritud valdkondade alla ei kuulu.

75. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on teha kindlaks, kas kaebajatele põhikohtuasjades määrati trahv inimväärikuse kahjustamise eest või pigem saadete halva kvaliteedi eest.

76. Seetõttu teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata esimesele eelotsuse küsimusele järgmiselt. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi reguleerimisala, kui tõlgendada seda direktiivi eesmärke arvestades, hõlmab inimväärikust kahjustavate saadete üldist keeldu. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga ei reguleerita saadete sisu inimväärikuse kahjustamise keelust ja teistest tingimustest, mis on selle direktiiviga koordineeritud valdkondades kehtestatud, kaugemale.

2. Teine küsimus: üksikasjalikumad või rangemad liikmesriigi õigusnormid

77. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 4 lõige 1 võimaldab liikmesriikidel teatavatel tingimustel kehtestada direktiiviga koordineeritud valdkondades rangemaid õigusnorme. See säte on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võivad nende jurisdiktsiooni alla kuuluvatelt meediateenuse osutajatelt nõuda käesoleva direktiiviga koordineeritud valdkondades üksikasjalikumate või rangemate eeskirjade järgimist, tingimusel et need eeskirjad on kooskõlas liidu õigusega.“

78. Teise eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus selle sätte tõlgendamist, täpsemalt soovib ta teada, kas selliste rangemate õigusnormide alusel on liikmesriikidel õigus teha vahet eri liiki audiovisuaalmeedia teenuste osutajate vahel.

79. See küsimus on minu silmis vastuvõetav üksnes juhul, kui mõnda käesolevates kohtuasjades kõne all olevat liikmesriigi õigusnormi – ehk inimväärikuse kahjustamise keeldu või ebakvaliteetsete saadete keeldu – võiks mõista sellise rangema või üksikasjalikuma normina.

80. Praeguses olukorras see aga nii ei ole.

81. Inimväärikuse kahjustamise keeld on kehtestatud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 6 lõike 1 alusel üldnõudena ning see ei ole „rangem“ norm.

82. Ebakvaliteetsete saadete keeld ei ole selline norm, mis kuuluks audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga koordineeritud valdkondade kohaldamisalasse, ning jääb seega direktiivi artikli 4 lõike 1 kohaldamisalast välja.

83. Seega ei tundu, et vastus teisele küsimusele võiks olla eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik,[32] mistõttu peaks Euroopa Kohus sellele vastamisest vastuvõetamatuse tõttu keelduma.

84. Kuna aga teine küsimus puudutas ühtlasi seda, kas erinevaid audiovisuaalmeedia teenuste osutajaid võib kohelda erinevalt, lisan, et inimväärikuse kahjustamise keeld tuleb kehtestada kõigile audiovisuaalmeedia teenuste osutajatele ilma nende vahel vahet tegemata.

85. Mis puudutab aga audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga koordineeritud valdkondades rangemate õigusnormide kehtestamist, millega käesolevates kohtuasjades tegemist ei ole, siis Euroopa Kohus on selgitanud, et eri liiki audiovisuaalmeedia teenuste osutajaid on võimalik üksteisest eristada. Kui eri teenuseosutajad on objektiivselt erinevates olukordades, ei ole neile erinevate reeglite kehtestamine takistatud.[33] Seega pidas Euroopa Kohus kohtuotsuses Sky Italia võimalikuks kehtestada tasu eest levitatava teleringhäälingu organisatsioonidele lühemad telereklaamile seatud tunnilimiidid kui tasuta levitatava teleringhäälingu organisatsioonidele. Selline eristamine oli õigustatud, kuna eespool mainitud organisatsioonidel oli võimalik kulud katta tarbijate tellimustest, samas kui viimati mainitud said rahastuse üksnes muudest vahenditest.[34]

86. Kui inimväärikuse kahjustamise keeldu oleks käsitletud audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga koordineeritud valdkonnas rangema normina (*quod non*), ei oleks mingit õigustust kohelda internetis tegutsevaid teenuseosutajaid muudest audiovisuaalmeedia teenuste osutajatest erinevalt. Sellise reegli eesmärki arvestades ei ole audiovisuaalmeedia teenuste osutajad objektiivses mõttes teistsuguses olukorras.

87. Mis puudutab saate ebakvaliteetse sisu keeldu, siis ei takista audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv liikmesriikidel kohelda traditsiooniliste telesaadete edastajaid teistmoodi kui internetisaadete edastajaid, kes ei ole tavapärased telejaamad. See küsimus ei kuulu selle direktiivi kohaldamisalasse.

88. Eelnevatest kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku jätta teisele küsimusele vastamata.

[32] Vt selle kohta 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny (C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234, punktid 44 ja 45 ning seal viidatud kohtupraktika).

[33] Selline lahendus on õigupoolest kooskõlas harta artiklis 20 sätestatud võrdse kohtlemise üldpõhimõttega. Selgitustes [harta] kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) on artikli 20 „Võrdsus seaduse ees“ selgitus sõnastatud järgmiselt: „Käesolev artikkel vastab üldisele õiguse põhimõttele, mis sisaldub kõikides Euroopa põhiseadustes ja mida tunnustab ka Euroopa Kohus ühenduse õiguse ühe aluspõhimõttena (13. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas C-283/83 Racke, EKL 1984, lk 3791, 17. aprilli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-15/95: EARL, EKL 1997, lk I-1961, ja 13. aprilli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-292/97: Karlsson, EKL 2000, lk 2737)“. Võrdse kohtlemise põhimõte nõuab nii seda, et võrreldavaid olukordi käsitletaks ühtemoodi, kui ka seda, et erinevaid olukordi käsitletaks erinevalt, välja arvatud juhul, kui selline kohtlemine on põhjendatud. Vt selle kohta 14. septembri 2010. aasta kohtuotsus Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon jt (C-550/07 P, EU:C:2010:512, punkt 55).

[34] Vt selle kohta kohtuotsus Sky Italia, punktid 20 ja 21.

3. Kolmas küsimus: kooskõlalise tõlgendamise piirid

89. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolmas küsimus põhineb eelotsusetaotluse esitanud kohtu koosseisu enamuse toetataval eeldusel, et kehtivas Kreeka õiguses ei ole internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid, sätestatud üldist kohustust austada inimväärikust. Seetõttu ei oleks enamuse tõlgenduses Kreeka õiguse kohaselt mingit õiguslikku alust kõnealuseid karistusi määrata.[35]

90. Kolmanda eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas tal on kohustus tõlgendada liikmesriigi õigust nii, et see keelab inimväärikust kahjustada ka internetis tegutsevatel uudisteportaalidel, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid, isegi kui see tooks endaga kaasa karistuste määramise.

91. Pikaajaline kohtupraktika kinnitab, et direktiivide endaga ei saa üksikisikutele kohustusi panna.[36] Seda saab teha üksnes direktiivi ülevõtmisega liikmesriigi õigusse. Seega ei saa Makeleiole ja Zouglale panna audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi endaga kohustust hoiduda inimväärikust kahjustamast.

92. Kui mõnda direktiivi ei ole liikmesriigi õigusse nõuetekohaselt või täielikult üle võetud, peavad liikmesriigi kohtud viima liikmesriigi õiguse direktiiviga kooskõlla tõlgendamise abil, nagu selgitas Euroopa Kohus esmalt kohtuotsuses von Colson ja Kamann.[37] Liikmesriigi kohus peab tegema „kõik, mis on tema pädevuses“, et konkreetses kohtuasjas direktiivi jõustada.[38] Tal võib olla isegi vajalik muuta väljakujunenud kohtupraktikat, kui see põhineb riigisisese õiguse tõlgendusel, mis ei ole kooskõlas direktiivi eesmärkidega.[39]

93. Seega on kooskõlalise tõlgendamise eesmärk saavutada konkreetses kohtuasjas selline tulemus, mis oleks saadud juhul, kui direktiivi oleks nõuetekohaselt rakendatud.[40]

94. Käesolevates kohtuasjades on nõutav tulemus see, et Makeleiole ja Zouglale pannakse kohustus hoiduda avalikkusele kättesaadavaks tehtavates audiovisuaalsaadetes inimväärikuse kahjustamisest.

95. Kuid käesolevates kohtuasjades tähendaks liikmesriigi õiguse selline tõlgendus karistusõiguslikule vastutusele sarnase vastutuse tekitamist, kuna see võimaldaks määrata sellisest tõlgendusest tulenevate kohustuste rikkumise eest halduskaristusi.

35 Komisjon väljendas kahtlust, kas see (ja teine) küsimus on ikka vastuvõetavad. Ta leiab, et eelotsusetaotluse esitanud kohus põhjendas seda küsimust – *prima facie* – vale alusega, mille kohaselt ei hõlma audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi ülevõtmine liikmesriigi õigusse selliseid internetisaadete edastajaid, kes ei ole ühtlasi tavapärased telejaamad. Siiski ei ole Euroopa Kohtul võimalik teha eelotsusemenetluses kindlaks liikmesriigi õiguse tähendust. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on selgelt selgitanud, et otsust langetava koja kohtunikud ei ole ühel seisukohal, kuidas liikmesriigi õigust tõlgendada, kuid et enamus on asunud seisukohale, millel see küsimus põhineb. Seetõttu peaks Euroopa Kohus vastama sellele küsimusele eeldusega, et see tähendab just seda, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsusetaotlustes märkis.

36 See kohtupraktika suund sai alguse 26. veebruari 1986. aasta kohtuotsusega Marshall (152/84, EU:C:1986:84, punkt 48). See kohtupraktika on viimasel ajal kinnitust leidnud 7. augusti 2018. aasta kohtuotsuses Smith (C-122/17, EU:C:2018:631, punktid 42 ja 43) ning 18. jaanuari 2022. aasta kohtuotsuses Thelen Technopark Berlin (C-261/20, EU:C:2022:33, punkt 32).

37 Vt selle kohta 10. aprilli 1984. aasta kohtuotsus von Colson ja Kamann (14/83, EU:C:1984:153).

38 Vt selle kohta 5. oktoobri 2004. aasta kohtuotsus Pfeiffer jt (C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, punkt 118).

39 19. aprilli 2016. aasta kohtuotsus DI (C-441/14, EU:C:2016:278, punkt 33).

40 Vt selle kohta 5. oktoobri 2004. aasta kohtuotsus Pfeiffer jt (C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, punkt 119).

96. Väga lühikest aega pärast kooskõlalise tõlgendamise kohustuse kehtestamist tegi Euroopa Kohus ühtlasi selgeks, et sellel kohustusel on piirid.[41] Üheks piiriks oleks see, kui kooskõlalisel tõlgendusel oleks nende isikute, kes rikuvad selle direktiivi sätteid, kriminaalvastutust ettenägev või raskendav mõju.[42]

97. See piir peegeldab seaduses sätestatuse põhimõtet, mis on väljendatud maksiimis *nullum crimen, nulla poena sine lege*. See põhimõte on sätestatud harta artiklis 49 ja EIÕK artiklis 7.

98. Lühidalt kokku võttes tähendab seaduses sätestatuse põhimõte seda, et isikut ei saa pidada karistusõiguslikult või karistusõiguslikule sarnaselt[43] vastutavaks teo eest, mis ei olnud teo toimepanemise ajal *seadusega* keelatud.

99. Kuna kooskõlaline tõlgendamine leiab aset pärast karistatava teo toimepanemist, võib seda tõlgendada kriminaalvastutuse ettenägemisena *post festum*.[44]

100. Käesolevates kohtuasjades näivad Symvoulio tis Epikrateiase (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) enamus ja kaebajad põhikohtuasjades lähtuvat eeldusest, et seaduses sätestatuse põhimõte eeldab alati, et kohaldatavas õigusnormis oleks sõnaselge viide kõigile sellega hõlmatud subjektidele. Kuna see puudus Kreeka õiguses, milles ei olnud sõnaselgelt nimetatud internetis tegutsevaid uudisteportaale, mis muu hulgas pakuvad audiovisuaalmeedia teenuseid, tuleks järeldada, et kaebajad ei teadnud, et keeld edastada inimväärikust kahjustavat saadet kohaldub ka neile. Seega jõuaksime kooskõlalise tõlgendamise piirini.

101. Kuid ei Euroopa Kohtu ega Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas ei ole nõutud, et seaduses sätestatuse põhimõtte nõuete täitmiseks oleks õigusaktis sõnaselge viide. Määrav on hoopis see, et kõnealusel isikul on võimalik ette näha, et keeld puudutab ka tema tegevust.

102. Seega selgitas Euroopa Inimõiguste Kohus, et „„õigusest“ rääkides viidatakse artiklis 7 samale mõistele, millele viidatakse Euroopa inimõiguste konventsiooni muudes artiklites, kus seda terminit kasutatakse; see mõiste hõlmab nii seadusi kui ka kohtupraktikat ning eeldab kvaliteedinõuete, täpsemalt kättesaadavuse ja ettenähtavuse nõude täitmist.“[45]

[41] Seega asus Euroopa Kohus juba 13. novembri 1990. aasta otsuses Marleasing (C-106/89, EU:C:1990:395, punkt 8) seisukohale, et liikmesriigi kohus on kohustatud leidma tõlgendamise abil lahenduse „võimaluse piires“. Alates 16. juuni 2005. aasta kohtuotsusest Pupino (C-105/03, EU:C:2005:386) on kooskõlalise tõlgendamise piiri väljendatud mõiste *contra legem* abil (*ibidem*, punkt 47, ning hiljutine 25. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus Sofiyski gradski sad (C-722/22, EU:C:2024:80, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika)).

[42] Vt selle kohta 8. oktoobri 1987. aasta kohtuotsus Kolpinghuis Nijmegen (80/86, EU:C:1987:431, punkt 13). Vt ka 3. mai 2005. aasta kohtuotsus Berlusconi jt (C-387/02, C-391/02 ja C-403/02, EU:C:2005:270, punkt 74) ning 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Vaditrans (C-102/16, EU:C:2017:1012, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

[43] Euroopa Kohus on juba sedastanud, et seaduses sätestatuse põhimõte, mis kehtib tavaliselt karistusõiguse valdkonnas, kohaldub ka halduskaristustele. Vt selle kohta 28. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus SGS Belgium jt (C-367/09, EU:C:2010:648, punktid 39 ja 61) ning 24. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Prefettura Ufficio territoriale del governo di Firenze (C-870/19 ja C-871/19, EU:C:2021:233, punktid 49 ja 50). Nagu väitis kohtujurist Kokott, ei takista miski halduskaristuste kohta suuniste saamiseks arvesse võtta ka kuritegude ja kriminaalkaristuste seaduses sätestatuse põhimõtet (vt tema ettepanek kohtuasjas SGS Belgium jt, C-367/09, EU:C:2010:440, punkt 37).

[44] Sellises väites seisneb teatav paradoks. Nimelt ei looda kohtuliku tõlgendamisega uut seadust, vaid üksnes öeldakse, milline on seaduse sisu alates selle loomisest. Seetõttu on võimalik väita ka seda, et kõnealune õiguslik kohustus kehtis karistatava teo toimepanemise ajal. Kuid oluline on ka subjektiivne element, nimelt see, kas isikutel, kelle suhtes õigusnorme kohaldatakse, oli võimalik piisava selgusega teada, millised kohustused kättesaadav õigus neile paneb. Seega võib loomingulist kohtulikku tõlgendamist tõepoolest seostada õigusloomega.

[45] EIK 22. juuni 2000. aasta otsus Coëme jt *vs*. Belgia (CE:ECHR:2000:0622JUD003249296, punkt 145 ja seal viidatud kohtupraktika).

103. Samamoodi leidis Euroopa Kohus, tuginedes Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale, et nõue, mille kohaselt peavad kuritegu ja karistus olema seaduses selgelt kirjas, „on täidetud, kui puudutatud isik saab asjaomase sätte sõnastusest ja vajaduse korral kohtute poolt sellele antud tõlgendusest aru, milline tegu või tegevusetus toob kaasa kriminaalvastutuse.“ [46]

104. Süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet ei tohi seega tõlgendada nii, et see keelab kriminaalvastutust käsitlevate sätete järkjärgulise selgemaks muutmise kohtu poolt konkreetsetes asjades antavate tõlgenduste abil, tingimusel et selle tulemus on rikkumise toimepanemise hetkel mõistlikult ettenähtav, pidades eelkõige silmas sellel ajal kohtupraktikas levinud tõlgendust asjaomasele sättele. [47]

105. Lühidalt öeldes on seaduses sätestatuse põhimõtte keskmes nõue, mille kohaselt pidi karistatav isik teadma või ei oleks pidanud eirama asjaolu, et tema tegevus on keelatud.

106. Nagu Euroopa Kohus edasi selgitas, sõltub ettenähtavuse ulatus suurel määral asjaomase õigusakti sisust, hõlmatavast valdkonnast ning normi adressaatide arvust ja seisundist. Seaduse ettenähtavusega ei ole vastuolus see, kui asjaomane isik peab pöörduma õigusnõustaja poole, et kõnealuse kohtuasja asjaoludel mõistlikult hinnata konkreetsest teost tuleneda võivaid tagajärgi. See on nii eelkõige nende kutseala esindajate puhul, kes on harjunud oma kutsetegevuses üles näitama suuremat hoolsust. Samuti võib neilt oodata erilist hoolt sellise tegevusega kaasnevate riskide hindamisel. [48]

107. Seetõttu ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohus käesolevates kohtuasjades põhimõtteliselt liikmesriigi õiguse kooskõlalise tõlgendamise alusel otsustada, et kaebajaid saab karistada inimväärikuse kahjustamise eest. Nii ei ole see üksnes juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus asub seisukohale, et need kaebajad oleksid asjasse puutuval ajal kehtinud Kreeka õiguse alusel võinud ette näha, isegi kui selles õigusaktis ei oleks sõnaselgelt viidatud internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid, et keelatud sisuga saadete edastamise keeld puudutab ka neid. [49]

108. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kindlaks tegema, kas kaebajad põhikohtuasjades oleksid kõnealuste saadete edastamise ajal võinud ette näha, et inimväärikuse kahjustamise keeld ja karistus selle rikkumise eest puudutab ka nende tegevust, olgugi et tegemist on internetis tegutsevate uudisteportaalidega, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla

[46] 3. mai 2007. aasta kohtuotsus Advocaten voor de Wereld (C-303/05, EU:C:2007:261, punkt 50). Vt ka 24. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Prefettura Ufficio territoriale del governo di Firenze (C-870/19 ja C-871/19, EU:C:2021:233, punkt 49).

[47] 22. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus AC-Treuhand *vs.* komisjon (C-194/14 P, EU:C:2015:717, punkt 41) ning 27. juuni 2024. aasta kohtuotsus Mylan Laboratories ja Mylan *vs.* komisjon (C-197/19 P, EU:C:2024:550, punkt 156 ja seal viidatud kohtupraktika).

[48] 5. mai 2022. aasta kohtuotsus BV (C-570/20, EU:C:2022:348, punkt 43) ning 27. juuni 2024. aasta kohtuotsus Mylan Laboratories ja Mylan *vs.* komisjon (C-197/19 P, EU:C:2024:550, punkt 157 ja seal viidatud kohtupraktika).

[49] Meenutagem, et käesolevates kohtuasjades määras ESR neli trahvi. Makeleio puhul määrati esimene trahv selle eest, et ta õhutas inimeste suhtes vägivalda või viha nende seksuaalse sättumuse tõttu. Selle trahviga seoses probleemi ei ole, kuna see põhines seaduses 4779/2021, millega võeti üle audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv, sätestatud selgel keelul, milles olid sätestatud karistused viitega varasematele õigusaktidele. Kuid teine Makeleiole määratud trahv ning mõlemad Zouglale määratud trahvid põhinesid varasematel õigusaktidel, milles ei olnud sõnaselgelt kehtestatud ühtegi kohustust sellistele internetis tegutsevatele teenuseosutajatele nagu nemad. Seetõttu asus eelotsusetaotluse esitanud kohtu koosseisu enamus seisukohale, et kõnealused trahvid rikuvad seaduses sätestatuse põhimõtet.

kuuluvaid saateid.[50] Kui nad oleksid pidanud sellisest keelust teadlikud olema, siis ei ületa sellise kohustuse kinnitamine Kreeka õigusnormide tõlgendava selgitamise teel tingimata kooskõlalise tõlgendamise piiri, mis tuleneb seaduses sätestatuse põhimõttest.

4. Neljas ja viies küsimus

109. Neljas ja viies küsimus on esitatud tingimusega, et Euroopa Kohus vastab esimesele küsimusele eitavalt, teisisõnu seda, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv ei nõua, et tuleks kehtestada üldine keeld inimväärikust kahjustavatele saadetele ja keelustada ebakvaliteetsed saated.

110. Kuna tegin Euroopa Kohtule ettepaneku vastata sellele küsimusele jaatavalt, ei ole neljandale ja viiendale küsimusele vastamine vajalik.

111. Asusin tõepoolest seisukohale, et vastuses esimesele küsimusele peaks Euroopa Kohus selgitama, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga ei reguleerita edastatavate saadete kvaliteeti ja seega ei keelata ära ebakvaliteetseid saateid. Kuid kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitas, et esimese küsimuse osa b, milles viidatakse saate kehvale sisule, puudutab sellist laadi saateid nagu neid, mis on kõne all käesolevates kohtuasjades, küsib ta õigupoolest sama mida küsimuse osas a, mis on seotud inimväärikuse kahjustamisega. Käesolevas kohtuasjas ei käsitle eelotsusetaotluse esitanud kohus seega ühtegi küsimust seoses sellega, kas liikmesriigi õiguses on keelatud ebakvaliteetsed saated, mis ulatuks inimväärikuse kahjustamise keelust kaugemale.

112. Neil põhjustel ei ole neljandale ega viiendale küsimusele minu hinnangul vaja vastata.

IV. Ettepanek

113. Eeltoodut arvesse võttes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Symvoulio tis Epikrateiase (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu, Kreeka) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta direktiiviga (EL) 2018/1808, artikli 6 lõike 1 reguleerimisala, võttes arvesse selle direktiivi eesmärke,

   tuleb tõlgendada nii, et see sisaldab üldist keeldu edastada inimväärikust kahjustavaid saateid.

   Audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga ei reguleerita saadete sisu inimväärikuse kahjustamise keelust ja teistest tingimustest, mis on selle direktiiviga koordineeritud valdkondades kehtestatud, kaugemale.

[50] Selle järelduse toetuseks toob komisjon esile, et kaebajad pidid olema teadlikud, et presidendi dekreediga 77/2003 kehtestatud ajakirjanduslike saadete eetikakoodeks keelab nii inimväärikust kahjustava sisu kui ka ebakvaliteetse sisuga saadete edastamise. Isegi kui see koodeks ei ole siduv õigusakt, võib seda õiguslike kohustuste hindamise ettenähtavuse hindamisel arvesse võtta. Tõepoolest nähtub Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast, et sellised õigusaktid võivad mängida teatavat roll selle hindamisel, kas kohustus oli „seadusega ette nähtud“ EIÕK artikli 7 mõistes. EIK 6. aprilli 2010. aasta otsuses Flinkkilä jt *vs*. Soome (CE:ECHR:2010:0406JUD002557604, punktid 63–68) leidis Euroopa Inimõiguste Kohus, et ehkki õigusaktid ei olnud täpsed, olid ajakirjanike suunistes ja avaliku sõna nõukogu praktikas rangemadki eeskirjad kui karistusõiguses endas. Seetõttu asus Euroopa Inimõiguste Kohus seisukohale, et selles kohtuasjas kõne all olev kohustus oli „seadusega ette nähtud“ ja seega oli karistus seaduses sätestatuse põhimõttega kooskõlas.

2. Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei pea Euroopa Kohus teisele küsimusele vastama.

3. Seaduses sätestatuse põhimõte, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 49 lõike 1 esimeses lauses, ei võimalda eelotsusetaotluse esitanud kohtul teha liikmesriigi õiguse kooskõlalise tõlgendamise alusel otsust, mille kohaselt saab isikut karistada inimväärikuse kahjustamise eest, välja arvatud juhul, kui isik oleks asjasse puutuval ajal kehtinud Kreeka õiguse alusel võinud ette näha, et inimväärikust kahjustava sisuga saadete edastamise keeld puudutab ka teda, isegi kui selles õigusaktis ei oleks sõnaselgelt viidatud internetis tegutsevatele uudisteportaalidele, mis muu hulgas edastavad audiovisuaalmeedia teenuste alla kuuluvaid saateid.

   Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kindlaks tegema, kas kaebajad põhikohtuasjades oleksid kõnealuste saadete edastamise ajal võinud ette näha, et inimväärikuse kahjustamise keeld ja karistus selle rikkumise eest puudutab ka nende tegevust. Kui nad oleksid pidanud sellisest keelust teadlikud olema, siis ei ületa sellise kohustuse kinnitamine Kreeka õigusnormide tõlgendava selgitamise teel tingimata kooskõlalise tõlgendamise piiri, mis tuleneb seaduses sätestatuse põhimõttest.

4. Neljandale ja viiendale eelotsuse küsimusele ei ole vaja vastata.